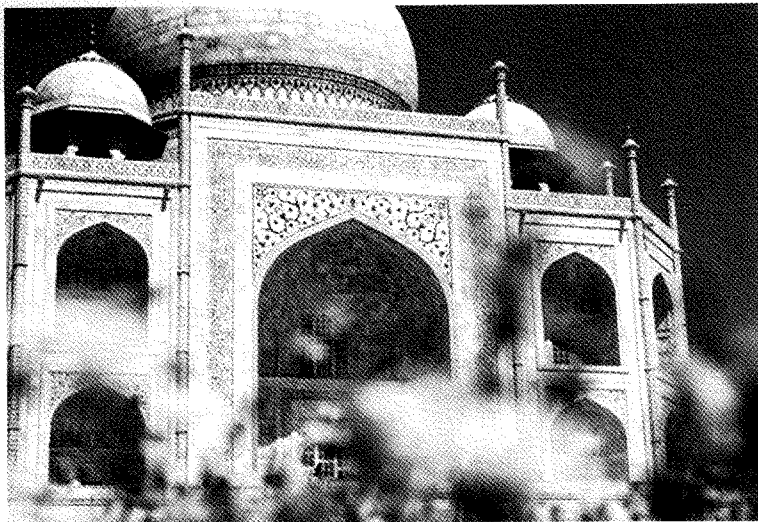

از نگاه دیگر

حج گزاری در

کشور هندوستان

مدیریت کلان

حج در کشور هندوستان توسط بخش دولتی انجام می‌شود. در این کشور مرکز خاصی برای تحقیقات و پژوهش‌های مربوط به امور حج وجود ندارد. وزارت امور خارجه هند و کمیته حج مرکزی برنامه‌های مربوط به برگزاری حج را سازماندهی می‌کنند و در کشور عربستان نیز مسؤولیت امور زائران به عهده سرکنسولگری هندوستان در جده می‌باشد.

دولت عربستان همه ساله صد و بیست هزار سهمیه حج تمتع به متقاضیان هندی اختصاص می‌دهد که این آمار تقریباً با تقاضا برابر است و چنانچه تقاضا افزون بر سهمیه باشد از طریق قرعه کشی، تعدادی به اولویت سال بعدی منتقل می‌شوند. فراخان عمومی برای ثبت نام از طریق روزنامه‌ها و نشست‌های عمومی صورت می‌گیرد. متقاضی هندی باید اولاً مسلمان و تبعه هند باشد و ثانیاً سن او بیش از شانزده سال باشد. یک هندی می‌تواند تا پنج نوبت برای ادای مناسک حج به عربستان سفر کند و بیش از آن به او اجازه داده نمی‌شود.

ثبت نام از متقاضیان حج تمتع به صورت غیر متمرکز انجام می‌شود و متقاضی پس از ثبت نام نمی‌تواند سهمیه خود را واگذار و یا به دیگری منتقل کند، بلکه می‌تواند به

متقاضیانی که در فهرست نوبت تشرف هستند واگذار نمایند. در هندوستان تمامی سهمیه تمتع به زائران متقاضی اختصاص می‌یابد و به ادارات و سازمانها و دستگاه‌ها و یا تشویق‌ها، سهمیه‌ای تعلق نمی‌گیرد. دولت هندوستان زائران این کشور را در تهیه بلیت رفت و برگشت مساعدت می‌کند. کمیته‌های ایالتی حج در حال حاضر پنج هزار و پانصد روپیه در هنگام ثبت نام از زائر دریافت می‌کنند و دو ماه قبل از عزیمت نیز پنج هزار ریال سعودی توسط هر زائر پرداخت می‌گردد که این مبلغ برای گذرنامه، ثبت نام، پرواز، مسکن، حمل و نقل، خیام و اجرت معلم هزینه و باقیمانده نیز در حین موسم به زائر عودت داده می‌شود تا برای تغذیه و سایر هزینه‌های احتمالی از آن استفاده کند. یک زائر هندی در طول سفر وظیفه دارد مقررات زمان حج را رعایت کند و هیچ عملی علیه دستورات دولت عربستان سعودی انجام ندهد.

کارمندان دولتی که به همین منظور انتخاب می‌شوند در طول سفر، مسؤولیت انجام امور مربوط به زائران را بر عهده دارند. حاجی هندوستانی در هنگام عزیمت به عربستان هیچ امکانی را به این کشور منتقل نمی‌کند. بلکه وسایل مورد نیاز او توسط معجریان، در عربستان تأمین می‌شود.

گذرنامه و ویزا

برای زائر هندی گذرنامه و ویزا زیارتی و مخصوص سفر حج صادر می‌شود و این گذرنامه برای هیچ سفر دیگری اعتبار ندارد. مرجع صادر کننده گذرنامه، کمیته مرکزی حج است و وجه مربوط به گذرنامه نیز از مبلغ پرداختی توسط زائر تأمین می‌شود. پس از اینکه زائر ثبت نام کرد و عزیمت او به عربستان قطعی شد، گذرنامه صادر می‌شود. لیکن روز پرواز در اختیار او قرار می‌گیرد.

درخواست گذرنامه توسط خود زائر تسلیم مقامات مربوط می‌گردد. گذرنامه‌های کلیه زائران هندی، پیش از آغاز ماه مبارک رمضان به سفارت عربستان منتقل می‌شود.

انتقال زائران به عربستان (هوایی - زمینی - دریایی)

زائران هندی توسط ناوگان هوایی این کشور به عربستان عزیمت نموده و باز

می‌گردند. هزینه رفت و برگشت هوایی یک زائر ۱۲۵۰۰ روپیه هندی است که دولت نیز در این زمینه به زائران یارانه می‌پردازد. زائران هند از هفت ایستگاه مبدأ به قصد جدۀ عربستان پرواز می‌کنند.

از هر ایستگاه روزانه دو پرواز انجام و هر روز بیش از پنج هزار زائر هندی به عربستان منتقل می‌شوند. مجموعه عملیات پروازی رفت و برگشت زائران این کشور، در چهل و پنج روز انجام می‌شود و برای این کار، دولت هند مجبور است که از شرکت‌های هوایی کشورهای دیگر هواپیما اجاره کند؛ چون امکانات کشور تکافوی نیاز را نمی‌کند. زمان برگشت زائران نیز قبل از عزیمت تعیین می‌گردد.

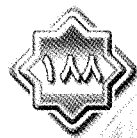
گمرک - ارز - سوغات

گمرک هند از آنانکه برای ادای مناسک حج عازم عربستان هستند، خروجی دریافت نمی‌کند ولی بازرسی‌های بدنی بر اساس دستور العمل‌های فرودگاه صورت می‌گیرد. زائران هندی اجازه خارج کردن جنس جهت فروش در عربستان را ندارند. مواد منفجره، سلاح، نوشته‌جات سیاسی، مواد غذایی، روغن، میوه، مواد مخدر و تمامی کالاهایی که روی آن نشان دولت هند دارد، جزو اقلام غیرمجاز هستند.

از سویی دیگر نیز وارد کردن هر نوع جنس ممنوعه مال و کالای تجاری برای زائران خانه خدا ممنوع است. زائر هندی اجازه دارد که ۴۵ کیلوگرم بار در هنگام ورود به کشور با خود همراه داشته باشد که ده کیلوگرم آب زمزم نیز شامل آن می‌شود.

خرما، پارچه، ساعت، اجناس الکترونیکی و آب زمزم سوغات معمول یک زائر هندی است که معمولاً از آن تخطی نمی‌شود. در صورتی که زائری از این حدود تجاوز کند و جنس غیر مجازی را با خود به هندوستان منتقل نماید، جنس‌ها ضبط و با وارد کننده هم برخورد قضایی می‌شود.

اما اگر کالای همراه مسافر در حد معمول و مجاز باشد، هیچ مبلغی به عنوان گمرکی به آن تعلق نمی‌گیرد. بار زائر هندی در پرواز خود اوست و همراه با او به مقصد می‌رسد. به یک زائر ۲۵۰۰ ریال سعودی ارز داده می‌شود تا آن را به مصرف تغذیه و خرید سوغات برساند. دولت به ارز همراه مسافر هیچ یارانه‌ای نمی‌پردازد.

فرودگاه جدّه - حمل و نقل داخل عربستان

معمولاً برای زائران هندی هیچ مبلغی در هنگام ورود به جدّه پرداخت نمی‌شود. اقامت زائران این کشور در فرودگاه جدّه حدود سه الی چهار ساعت است و استقرار و پذیرایی از آنان بر عهدهٔ سرکنسولگری هند در جدّه می‌باشد.

پذیرایی در فرودگاه سلیقه‌ای بوده و سرانهٔ مشخصی برای آن تعیین نشده است. از زائران هندی در میان راه پذیرایی نمی‌شود، به علت اینکه عزیمت آنان به مدینهٔ منوره، با هواپیما انجام می‌گیرد و تنها زائرانی که عازم مکه هستند از اتوبوس استفاده می‌کنند.

مسئولان هندی هیچ تعهدی برای تأمین وسیلهٔ ایاب و ذهاب زائران در مکه و مدینه ندارند. هزینهٔ حمل و نقل زائران در ردیف اجرت معلمین گنجانده شده و رقم مشخصی ندارد. در حج سال ۷۸ شمسی اجرت معلمین ۱۰۵۹ ریال سعودی بود.

مسکن

مسکن مورد نیاز زائران هندی، در آغاز مناسک حج و توسط سرکنسولگری هند، که از سوی کمیتهٔ مرکزی حج این کشور مسؤلیت دارد اجاره می‌شود. افرادی در این جهت اعزام می‌شوند اما تعدادشان مشخص نیست.

مسئولان اجاره که تحت نظر سرکنسولگری انجام وظیفه می‌کنند حداکثر سه هفته در عربستان می‌مانند و هزینهٔ آنان بر عهدهٔ کمیتهٔ مرکزی حج می‌باشد. نیمی از زائران هند پیش از مناسک حج و بقیه پس از ادای حج به مدینهٔ منوره مشرف می‌شوند. سرانه‌ای که برای مسکن هر زائر تعیین شده در مکه هزار و هشتصد و در مدینه دویست ریال سعودی است. در منازل اجاره شده، زنان و مردان هندی به صورت مختلط اسکان داده می‌شوند. مسئولان اجارهٔ منازل، برای کار خود از یک دستورالعمل پیروی می‌کنند و آنان موظف هستند تا شعاع هزار متری از حرمین شریفین خانه‌های مورد نیاز را اجاره کنند.

مسئولان اجاره که تحت نظر سرکنسولگری انجام وظیفه می‌کنند حداکثر سه هفته در عربستان می‌مانند و هزینهٔ آنان بر عهدهٔ کمیتهٔ مرکزی حج می‌باشد. نیمی از زائران هند پیش از مناسک حج و بقیه پس از ادای حج به مدینهٔ منوره مشرف می‌شوند. سرانه‌ای که برای مسکن هر زائر تعیین شده در مکه هزار و هشتصد و در مدینه دویست ریال سعودی است. در منازل اجاره شده، زنان و مردان هندی به صورت مختلط اسکان داده می‌شوند. مسئولان اجارهٔ منازل، برای کار خود از یک دستورالعمل پیروی می‌کنند و آنان موظف هستند تا شعاع هزار متری از حرمین شریفین خانه‌های مورد نیاز را اجاره کنند.

اجاره دهندهٔ منازل به جز وسیلهٔ نقلیه، همهٔ امکانات لازم را در اختیار هندی‌ها قرار

می‌دهد و نیازی نیست که مسؤولان اجاره و یا خود زائران امکان دیگری را فراهم کنند و خانه‌هایی که امکانات استراحت و پذیرایی را نداشته باشد اصلاً اجاره نمی‌شود.

هزینه اجاره منازل، پیش از سفر پرداخت می‌شود. یک زائر هندی در مکه حدود سی روز و در مدینه هشت روز اقامت دارد و مجموعه طول سفر معمولاً از چهل و پنج روز تجاوز نمی‌کند.

زائران هندی به صورت بیست و چهار ساعته از اتاق‌های خود استفاده می‌کنند.

تدارکات و تغذیه

مسؤولان سعودی در زمینه تغذیه زائران هیچ‌گونه تعهدی را برای خود ایجاد نکرده‌اند و در طول سفر هر زائری مسؤول تهیه غذای خود بوده و در انتخاب نوع غذای نیز دارای اختیار است.

برای تغذیه زائر هندی هیچ برنامه مدونی وجود ندارد و آنان بر اساس میل و ذائقه خود غذا تهیه می‌کنند.

همه موارد و اقلام غذایی را زائران از بازار عربستان تهیه می‌کند و همان‌طور که پیشتر گفته شد، نمی‌تواند از کشور خود مواد غذایی به عربستان ببرد. زائران هندی برای خوردن میوه و چای هم هیچ برنامه‌ای ندارند. آب شرب مورد نیاز زائران توسط دولت عربستان تهیه می‌شود به همین دلیل برای تغذیه زائران هیچ رقم مشخصی و سرانه معینی وجود ندارد.

بهداشت و درمان

زائران هندی حدود ۴۵ روز پیش از عزیمت، تحت معاینات کلی پزشکی قرار می‌گیرند و نسبت به بیماری مننژیت نیز واکسینه می‌شوند. آنان در طول سفر از خدمات بیمه‌ای بهره‌مند نیستند.

همانگونه که گفته شد، بیماران دارای بیماری‌های خاص اجازه سفر به عربستان برای انجام حج تمتع را ندارند. مسؤولان هندی برای استفاده زائران خود مقداری دارو به عربستان منتقل می‌کنند، لیکن از امکانات دارویی عربستان نیز نهایت استفاده را

می‌برند. پیش از آنکه زائران هندی وارد عربستان شوند، مسؤولان مربوط، چهارده واحد بهداشتی و درمانی را با استعداد یکصد و پنجاه نفر در مکه و مدینه ایجاد می‌کنند که این واحدهای درمانی تا پایان حضور زائران در عربستان، به فعالیت خود ادامه می‌دهند. علاوه بر امکانات استقراری، در صورت نیاز از امکانات درمانی عربستان نیز استفاده می‌شود.

با این وجود دیگر هیچ نیازی به استفاده از خدمات زائران پزشکی احساس نمی‌شود. افزون بر واحدهای درمانی مکه و مدینه، یک واحد در منا و واحد دیگری در عرفات دایر می‌شود و علاوه بر آن مسؤولان امر درمان، مرتب از چادرهای زائران خودی بازدید می‌کنند.

مسؤولان هندی برای استفاده زائران خود مقداری دارو به عربستان منتقل می‌کنند، لیکن از امکانات دارویی عربستان نیز نهایت استفاده را می‌برند.

در جمع هر گروه از زائران هندی یک معلم حضور دارد که مسؤولیت بهداشت و نظافت را عهده‌دار است و مقامات کمیته حج هم بر کار او در این زمینه نظارت دارند. زائران نیز قبل از سفر، در زمینه رعایت نظافت فردی و بهداشت محیطی آموزشهای لازم را می‌بینند و شیوه‌های پیشگیری از بیماری نیز به آنان داده می‌شود و برای این آموزش‌ها خود زائر هیچ مبلغی را نمی‌پردازد. مقامات درمانی دولتی، به صورت رایگان این آموزشها را می‌دهند.

آموزش

زائران کشور هندوستان از یک ماه نیم قبل از سفر و طی مدت سه روز در دوره‌های آموزشی مناسب حج، پیشگیری بیماری‌ها، رعایت بهداشت و نظافت و نیز مشکلات احتمالی سفر شرکت می‌کنند. آموزش دهندگان توسط مقامات کمیته مرکزی حج برگزیده می‌شوند و تنها در همین سه روز آموزش، با زائران در ارتباط هستند.

مسئولیت کلی این آموزش‌ها به عهده کمیته مرکزی و کمیته‌های ایالتی حج است و به صورت غیر متمرکز و منطقه‌ای اعمال می‌گردد.

افزون بر دوره‌های آموزشی مذکور، زائران از آموزش‌های چاپ شده در روزنامه‌ها و فیلم‌های ویدیویی نیز استفاده می‌کنند و در دوران آموزشی، جزوات و نوارهای خاص حج در اختیار آنان گذاشته می‌شود. تمامی هزینه آموزش توسط کمیته مرکزی حج تأمین می‌شود و خود زائر هیچ مبلغی را نمی‌پردازد و هیچ امکاناتی را هم فراهم نمی‌کند.

تشکیلات حج

بیش از سیصد و پنجاه نفر تحت عنوان «مقام حج» از سوی وزارت خارجه و دولت هند انتخاب و در موسم حج به عربستان اعزام می‌شوند.

زائران کشور هندوستان از یک ماه نیم قبل از سفر و طی مدت سه روز در دوره‌های آموزشی مناسب حج، پیشگیری بیماری‌ها، رعایت بهداشت و نظافت و نیز مشکلات احتمالی سفر شرکت می‌کنند.

این افراد وظیفه کنترل و نظارت حج را عهده‌دار می‌شوند. مدیران امور حج، پزشکان، پرستاران و خدمتگزاران و مقامات حج نیروهایی هستند که مجموعه بعثه هندوستان را تشکیل می‌دهند. مهمترین وظیفه بعثه هندوستان همکاری میان اداره‌های مختلف حج در عربستان، مواظبت از زائران و تأمین نیازهای پزشکی آنان می‌باشد.

بعثه هند در مکه و مدینه به صورت یکسان عمل می‌کند و به صورت مرتب از طریق خدمتگزاران، تلفن و دفاتر مربوط به اطلاع رسانی با مجریان در ارتباط است.

خدمتگزاران به زائران را کمیته‌های حج ایالتی انتخاب می‌کنند.

این افراد باید به مناسب حج واقف باشند و به زبان‌های محلی و خارجی آشنایی داشته باشند.

عملکرد خدمتگزاران توسط کمیته حج و وزارت امور خارجه مورد ارزیابی قرار می‌گیرد. زائران هند در طول سفر از هیچ نشریه خاصی بهره‌مند نیستند و در طول سفر

هیچ برنامه ویژه‌ای ندارند. سال‌هاست که حجاج هندی در حین حج از لباس متحدالشکل استفاده می‌کنند.

نظارت و بازرسی

برای امر نظارت و کنترل عملیات حج از سوی دولت هند ناظرانی برگزیده می‌شوند. اینان وظیفه دارند که تحت نظر سرکنسولگری هند در جده وظایف خود را به انجام رسانند و گزارش‌های خود را نیز در اختیار مقامات مربوط به حج در سرکنسولگری جده قرار دهند.

زائران هند در طول سفر از هیچ نشریه خاصی بهره‌مند نیستند و در طول سفر هیچ برنامه ویژه‌ای ندارند.

پیشنهادهای اصلاحی این افراد به آگاهی زائران می‌رسد و توسط خدمتگزاران و مقامات مربوط اعمال می‌گردد. هیچ کنترلی در زمینه عملکرد مالی مجریان انجام نمی‌شود.

منا و عرفات

زائران هندی با اتوبوس‌هایی که از سوی معلمان هر گروه تهیه می‌شود به منا و عرفات منتقل می‌شوند. معلم یا راهنما، خیم را از مسؤولان عرب دریافت و از طریق اولویت‌های موجود میان زائران توزیع می‌کند. در طریقه تقسیم، از مقررات دولت عربستان تبعیت می‌شود. اداره‌ای برای زائران گمشده منا و عرفات و مکه و مدینه در کمیته حج فعالیت می‌کند. این اداره وظیفه دارد که زائران گمشده را راهنمایی و اطلاعات لازم را به آنان ارائه کند.

اداره امور گمشدگان زائران هند، از خدمات امداد گمشدگان سعودی بهره‌مند است و از سال‌ها پیش میان آنان همکاری نزدیک وجود دارد. هر زائر هندی که در عربستان دعوت حق را اجابت کند جسدش را در مکه یا مدینه دفن می‌کنند.